

AGATA RÓŻAŃSKA ^{a,®} 0009-0009-1069-5022ª Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku,
ul. Prymasa Stanisława Karnkowskiego 3, 87-800 Włocławek, PL® AgataRozanska@WP.PL**Kazimierz Rułka, *Działalność teatralna alumnów Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, Włocławek 2024, 139 s., il.***

Publikacja – wydana jako maszynopis – przedstawia w ujęciu chronologicznym działalność teatralną alumnów w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku. Jest ważną formą dokumentowania aktywności kulturalnej kleryków w historii włocławskiego seminarium, tym bardziej że informacje na ten temat były rozproszone i w niewielkim zakresie dokumentowane. Książka stanowi poszerzoną wersję artykułu autora opublikowanego w 2003 r. w „Kronice Diecezji Włocławskiej”. Została opatrzona aneksem – kalendarium wydarzeń teatralnych we włocławskim seminarium od 1930 r. do 2017 r. oraz indeksem nazwisk wymienionych z pominięciem – jak zaznacza autor – postaci z literatury. Ponadto zawiera materiał ikonograficzny: czarno-białe i kolorowe zdjęcia dokumentujące niektóre spektakle oraz fotografie plakatów je zapowiadających. Pod każdym zdjęciem ze spektaklu umieszczono opis i adnotację, kto rozpoznał osoby. Niestety, zabrakło zestawienia bibliograficznego cytowanej literatury podmiotowej i przedmiotowej. Szata graficzna okładki koresponduje z problematyką książki, gdyż przedstawia fotografie z inscenizacji dramatu *Dzień gniewu* z 1979 r. z jednej strony i kolorowe zdjęcie plakatu tej inscenizacji z drugiej strony.

Publikację otwiera wstęp, w którym autor wyjaśnia znaczenie działalności kulturalnej, w tym teatralnej, w integralnym przygotowaniu kandydatów do kapłaństwa, wskazując na jej cztery funkcje: 1) służebną wobec wspólnoty seminaryjnej, 2) formacyjną, 3) ewangelizacyjną i 4) kulturotwórczą. W pierwszym rozdziale krótko omawia działalność teatralną włocławskich alumnów przed II wojną światową. Podkreśla,

że ograniczała się ona do okazjonalnego wystawiania niewielkich scenek i organizacji akademii z okazji różnych uroczystości. Odnotowuje ich kilka z lat trzydziestych XX wieku, podając dokładne daty, tytuły i tematykę inscenizacji, ich okoliczności, a także nazwiska aktorów-alumnów. W kolejnym rozdziale ks. K. Rulka skupia się na inscenizacjach okolicznościowych w latach 1945–1970, głównie na misteriach i wieczornicach. Zaznacza w rekapitulacji tej części, że trudno mówić w owym czasie o osiągnięciach w działalności kulturalnej wrocławskich alumnów. W dwóch kolejnych rozdziałach przedstawia działalność Amatorskiego Teatru Alumnów w latach 1971–1976 oraz zespołu teatralnego *Latorośl* w latach 1978–1997, opisując widowiska teatralne, misteria oraz inne inscenizacje, a koncentruje się na tych, które wyróżniały się ze względu na wartości artystyczne, a przede wszystkim wychowawcze. Podaje przy tym nazwiska twórców spektakli i nierzadko wzbogaca materiał fotografiami scenografii, inscenizacji czy plakatów. Wyodrębnia w osobnych częściach widowiska teatralne w reżyserii S. Woźniaka, A. Waszaka, A. Wieliczki, według utworów i w reżyserii M. Rojka. Szczególną uwagę w obu rozdziałach poświęcił przedstawieniu dramatu R. Brandstaettera *Dzień gniewu* wystawionego w 1971 r. w reżyserii I. Piaseckiego i powtórnie w 1979 r. w reżyserii S. Woźniaka. Obydwie realizacje były prezentowane wielokrotnie także poza murami seminarium.

Ostatni rozdział ukazuje efekty pracy innych zespołów teatralnych we wrocławskim seminarium, które – zwłaszcza po zakończeniu działalności przez *Latorośl* – powstawały na potrzeby przeglądu twórczości alumnów i przygotowania różnych form teatralnych podczas Wielkiego Postu, Świątowego Dnia Młodzieży w Niedzielę Palmową, wrocławskich Dni Kultury Chrześcijańskiej czy majowych Juwenaliów. Autor – co warte szczególnej uwagi – odnotowuje wszystkie spektakle wystawiane przez wrocławskich alumnów podczas przeglądów twórczości teatralnej od 1985 r. do 2017 r., ale zastrzega, że z lat 2010–2012 nie zachowały się omówienia konkretnych przedstawień, jednak „z realizacji kolejnych przeglądów [...] wiadomo, że takie inscenizacje były [...] wystawiane”. Ks. K. Rulka omawia także inne formy działalności teatralnej seminarzystów w latach 1997–2017: misteria pasyjne, dramy ewangelizacyjne, pantomimy i programy słowno-muzyczne. Z uznaniem zapisuje fakt organizacji w teatrze seminaryjnym lat osiemdziesiątych XX wieku – w ramach akademii z okazji wspomnienia liturgicznego św. Tomasza – dysput filozoficznych pod kierunkiem ks. Z. Pawlaka, które zostały dobrze udokumentowane. Krótko wspo-

mina również o działalności seminaryjnych zespołów muzycznych, choć zaznacza, że wykracza ona poza aktywność teatralną.

Publikację zamyka podsumowanie, w którym autor pisze, że od 2008 r. alumni przestali systematycznie wystawiać spektakle, ograniczając się do okazjonalnych przedstawień. Ostatni został zagrany w 2017 r. Podaje dane liczbowe dotyczące wystawionych inscenizacji, pracujących nad nimi reżyserów, kierowników, kuratorów, zaangażowanych alumnów-aktorów. Wymienia autorów tekstów najczęściej wybieranych przez seminarzystów, dodając powody uwzględnienia ich utworów w repertuarze. Skrupulatnie wylicza osoby, które przygotowały najwięcej znaczących inscenizacji, pantomim, dram ewangelizacyjnych i opracowały scenariusze. Wreszcie odnotowuje, że w różnych seminaryjnych przedsięwzięciach teatralnych zagrało około 150 alumnów. Ta dbałość o rzetelne przekazanie informacji na temat wszystkich protagonistów szeroko rozumianej aktywności teatralnej jest niezaprzeczalnym walorem poznawczym książki ks. K. Rulki, pozwalającym docenić różnorodność i bogactwo działalności seminarium.

Autor nie tylko ukazuje inicjatywy teatralne wrocławskiego seminarium, ale także – na podstawie dostępnych źródeł – poddaje ocenie walory artystyczne i formacyjne wybieranych tekstów, ich przebieg i teatralne ujęcie przez kleryków. Dostrzega wpływ zmiany pokoleniowej alumnów na interpretację tekstów, przygotowanie scenografii i oprawy muzycznej, wskazując m.in. nowatorskie rozwiązania inscenizacyjne, nowe odczytania Biblii, inspiracje teatrem J. Grotowskiego. Podkreśla, że alumni nie tylko korzystali z gotowych dramatów, ale dokonywali adaptacji utworów i sami pisali scenariusze przedstawień. Te ostatnie ocenia krytycznie, ale chwali ich awangardowe rozwiązania techniczne. Odnotowuje, że wrocławscy seminarzyści nie gustowali w tradycyjnych opracowaniach Męki Pańskiej, sięgali po nowsze teksty lub sami je redagowali. Autor akcentuje, że nie ograniczali swojej działalności inscenizacyjnej do murów seminarium. Występowali w klasztorach i w różnych, często oddalonych od Wrocławka, parafiach, a nawet w domach kultury. Korzystali też z pomocy profesjonalistów, którzy udzielali fachowych konsultacji w zakresie gry aktorskiej i reżyserii.

Poddaje krytycznej ocenie brak dokładnej dokumentacji aktywności kulturalnej kleryków, dlatego niejednokrotnie zapisuje, że nie ma informacji o tym, jaki był tytuł sztuki, kto reżyserował i kto występował. Tym bardziej więc cieszy opracowanie ks. K. Rulki, który podjął trud kwerendy, uporządkowania zgromadzonego materiału i opracowanie go w formie

zwartego wydawnictwa, wypełniając lukę dotyczącą udokumentowania aktywności kulturalnej włocławskich kleryków. Książka – napisana staranną polszczyzną, wzbogacona materiałem ikonograficznym – jest ciekawą lekturą dla różnych odbiorców, zwłaszcza zaś dla tych, którzy działalność teatralną Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku współtworzyli i w tej publikacji mogą odnaleźć się jako reżyserzy, aktorzy czy scenografowie.